

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG**

-----***-----

TRẦN THỊ THU PHƯƠNG

**TÌM HIỂU CÁC DI TÍCH LƯU NIỆM
CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH TRONG NHỮNG NGÀY ĐẦU
KHÁNG CHIẾN CHỐNG THỰC DÂN PHÁP Ở MỘT SỐ
QUẬN, HUYỆN PHÍA TÂY NAM HÀ NỘI**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG**

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN : TH.S TRẦN ĐỨC NGUYỄN

HÀ NỘI /2010

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Phương pháp nghiên cứu.....	4
5. Bố cục khóa luận.....	4
Chương 1. Vài nét về địa lí, nhân văn và tình hình xã hội sau cách mạng tháng Tám của những quận, huyện phía Tây nam Hà Nội	
1.1. Tổng quan về các quận, huyện phía Tây nam Hà Nội.....	6
1.1.1. Vị trí địa lí, Điều kiện tự nhiên	6
1.1.1.1. Vị trí địa lí	6
1.1.1.2. Điều kiện tự nhiên	9
1.1.2. Đời sống con người.....	10
1.1.2.1. Dân cư	10
1.1.2.2. Đời sống kinh tế.....	11
1.1.3 Văn hóa- Xã hội.....	16
1.1.3.1. Danh lam thắng cảnh	16
1.1.3.2. Phong tục tập quán.....	18
1.1.3.3. Lễ hội.....	20
1.1.3.4. Truyền thống cách mạng.....	21
1.2 Bối cảnh lịch sử trong những ngày đầu kháng chiến chống Pháp	23
1.3 Những địa điểm Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm, ở và làm việc tại các huyện ngoại thành giai đoạn đầu kháng chiến chống Pháp.....	27
Chương 2. Các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống thực dân Pháp ở một số quận, huyện phía Tây nam Hà Nội	31
2.1 Thực trạng của các di tích lưu niệm	31
2.1.1. Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Hậu Ái.....	31

2.1.1.1. Nội dung lịch sử của di tích.....	31
2.1.1.2. Thực trạng của di tích	34
2.1.1.3. Nội dung trưng bày tại di tích	36
2.1.2 Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Vạn Phúc.....	37
2.1.2.1. Nội dung lịch sử của di tích.....	37
2.1.2.2. Thực trạng của di tích	41
2.1.2.3. Nội dung trưng bày tại di tích	44
2.1.3 Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Xuyên Dương	46
2.1.3.1. Nội dung lịch sử của di tích.....	46
2.1.3.2. Thực trạng của di tích	50
2.1.3.3. Nội dung trưng bày tại di tích	52
2.1.4 Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Cần Kiệm.....	53
2.1.4.1 Nội dung lịch sử của di tích.....	53
2.1.4.2 Thực trạng của di tích	56
2.1.4.3 Nội dung trưng bày tại di tích	58
2.1.5 Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở chùa Một Mái.....	60
2.1.5.1 Nội dung lịch sử của di tích.....	60
2.1.5.2 Thực trạng của di tích	61
2.1.5.3 Nội dung trưng bày tại di tích	62
2.2 Giá trị của các di tích	63
2.2.1. Giá trị lịch sử	63
2.2.2. Giá trị văn hóa	65
2.2.3. Giá trị lưu niệm.....	66
Chương 3. Bảo tồn và phát huy giá trị của các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống Pháp ở một số quận, huyện phía Tây nam Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.....	68
3.1 Thực trạng bảo tồn các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh	68
3.1.1 Thực trạng chung của các di tích	68
3.1.2 Thực trạng cụ thể của các di tích.....	69
3.1.2.1 Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Hậu Ái	69
3.1.2.2 Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Vạn Phúc	70

3.1.2.3	<i>Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Xuyên Dương</i>	70
3.1.2.4	<i>Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Cần Kiệm.....</i>	71
3.1.2.5	<i>Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở chùa Một Mái.....</i>	71
3.2	Thực trạng phát huy các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh.....	72
3.3	Một số giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh	74
3.3.1	<i>Cơ sở pháp lý</i>	75
3.3.2	<i>Một số giải pháp bảo tồn các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống Pháp ở một số quận, huyện phía Tây nam Hà Nội</i>	78
3.3.2.1	<i>Giải pháp bảo tồn chung cho các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh</i>	78
3.3.2.2	<i>Giải pháp bảo tồn các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh cụ thể</i>	81
3.3.3	<i>Một số giải pháp khai thác và phát huy giá trị các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh</i>	84
	KẾT LUẬN	87
	TÀI LIỆU THAM KHẢO	
	PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Non nước Việt Nam với bao thăng trầm, bao biến thiên của lịch sử hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước, gắn liền với những tháng năm này là biết bao vị anh hùng xả thân vì nước. Ta có thể kể ra hàng trăm, hàng nghìn người con ưu tú của dân tộc. Trong đó, non nước Việt Nam này không thể quên và không bao giờ quên sự hi sinh quên mình của một con người- đó là Chủ tịch Hồ Chí Minh, vị lãnh tụ thiên tài, anh hùng giải phóng dân tộc của nhân dân Việt Nam, danh nhân của thế giới. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn dành tình cảm và sự quan tâm của Người cho tất cả các tầng lớp, các ngành, nghề trên mọi miền tổ quốc. Ngoài những nét chung như thăm hỏi, động viên nhân dân đoàn kết, lập thành tích trong chiến đấu, sản xuất, chống hạn... Chủ tịch Hồ Chí Minh còn quan tâm, chỉ đạo riêng, phù hợp với tình hình kinh tế, xã hội của Đảng bộ, nhân dân từng địa phương. Chính sự quan tâm cụ thể, sát tình hình, chỉ đạo cán bộ đáp ứng yêu cầu cụ thể trước mắt và lâu dài của từng địa phương đã tạo ra những dấu ấn, giá trị đặc sắc của những địa điểm nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến thăm và làm việc nay trở thành những di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh mang nhiều giá trị đang được bảo tồn ở các tỉnh và thành phố.

Ngày 2/9/1945, nước Việt Nam độc lập non trẻ vừa mới ra đời, chẳng bao lâu sau, thực dân Pháp đã quay lại nổ súng hòng xâm lược nước ta một lần nữa. Đầu tiên chúng nổ súng ở Nam Bộ, rồi liên tục gây hấn ở khắp nơi: Lạng Sơn, Hải Phòng, Hà Nội...

Nhân dân Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng, Chính Phủ và Hồ Chủ tịch đã nhân nhượng chúng bằng Hiệp định Sơ bộ 6/3/1946 và Tạm ước 14/9/1946, nhưng quân Pháp không chịu dừng lại. Trong cuộc đấu tranh quyết liệt giữa ta và thực dân Pháp xâm lược, mục tiêu, ý đồ đen tối của địch là tìm

và diệt ta từ đầu não để kết thúc nhanh chiến tranh xâm lược. Chính vì vậy, việc đảm bảo an toàn tuyệt đối cho lãnh tụ Hồ Chí Minh và các cơ quan đầu não của kháng chiến được Trung ương xác định là nhiệm vụ cực kì quan trọng. Để đảm bảo an toàn cho Hồ Chủ tịch, các đồng chí có nhiệm vụ bảo vệ Bác đã tìm những “địa chỉ đỏ” để đưa Bác về ở và làm việc.

Hà Tây ngày ấy là mảnh đất mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng về ở và làm việc trong giai đoạn đầu của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp (1946-1947). Rất nhiều địa danh ở Hà Tây đã vinh dự và tự hào được đón Bác về ở và làm việc như: Vân Canh (26/11/1946 - 3/12/1946), Vạn Phúc (3/12/1946-19/12/1946), Xuân Dương (19/12/1946 - 13/1/1947), Cần Kiệm (13/1/1947-2/2/1947), chùa Một Mái (3/2/1947- 2/3/1947). Tất cả các nơi Hồ Chủ Tịch đã đi qua và lưu lại đều nghiêm túc thực hiện khẩu hiệu “ba không” để giữ bí mật, an toàn tuyệt đối và hết lòng ủng hộ những gì mình có để hỗ trợ cho hoạt động của cơ quan đầu não kháng chiến do Chủ tịch Hồ Chí Minh đứng đầu. Nay các địa chỉ đỏ của những ngày đầu của cuộc kháng chiến trường kì chống thực dân Pháp cần hết sức coi trọng và tôn vinh để xứng đáng với lịch sử hào hùng của dân tộc.

Là một người con của vùng đất ngoại thành, nơi vinh dự nhiều lần được Bác Hồ về thăm, về ở và làm việc, lại là sinh viên khoa Bảo Tàng, em rất mong có một đóng góp nhỏ vào việc tìm hiểu và phát huy giá trị những di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trên quê hương mình. Hơn nữa, cho đến nay chưa có một công trình nghiên cứu khoa học nào tìm hiểu về vấn đề này. Vì vậy mà được sự đồng ý của Khoa Bảo Tàng và giảng viên hướng dẫn em là Th.s Trần Đức Nguyên, nên em đã chọn đề tài: *“Tìm hiểu các di tích lưu niệm chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống thực dân Pháp ở một số quận, huyện phía Tây nam Hà Nội”* làm đề tài khóa luận tốt nghiệp Đại học ngành Bảo tồn- Bảo tàng.

2. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu các di tích, địa điểm, nơi chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng về ở và làm việc trong những ngày đầu kháng chiến chống thực dân Pháp (1946-1947) tại một số quận, huyện phía Tây Nam Hà Nội.

- Tìm hiểu thực trạng di tích và nội dung trưng bày tại các di tích lưu niệm trên.

- Đánh giá giá trị khoa học, lịch sử, văn hóa và giá trị lưu niệm của những di tích đó.

- Trên cơ sở khảo sát thực trạng di tích, đưa ra một số giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy giá trị của di tích.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1 Đối tượng nghiên cứu:

Nghiên cứu một số di tích lưu niệm chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống Pháp ở một số quận, huyện phía Tây Nam Hà Nội (trước kia thuộc tỉnh Hà Tây).

3.2 Phạm vi nghiên cứu:

Trong những năm tháng kháng chiến trường kì chống thực dân Pháp xâm lược, có rất nhiều địa điểm lưu dấu tích của chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng đi qua, ở và làm việc. Tuy nhiên, do điều kiện thời gian nghiên cứu và phạm vi của một bài khóa luận có hạn nên khóa luận chỉ tập trung nghiên cứu một số di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống thực dân Pháp ở một số quận, huyện ngoại thành Hà Nội.

- *Về không gian:* Tìm hiểu một số di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ở và làm việc ở các quận, huyện phía Tây Nam Hà Nội, trước kia thuộc tỉnh Hà Tây, đó là các huyện: Hoài Đức, Thanh Oai, Quốc Oai, Thạch Thất và quận Hà Đông.

- *Về thời gian:* Các di tích nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng ở và làm việc trong giai đoạn từ cuối tháng 11 năm 1946 đến ngày 2 tháng 3 năm 1947.

Cụ thể là các di tích sau:

- Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở thôn Hậu Ái, xã Vân Canh, huyện Hoài Đức.
- Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở phường Vạn Phúc, quận Hà Đông.
- Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở thôn Xuyên Dương, xã Xuân Dương, huyện Thanh Oai.
- Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở thôn Phú Đa, xã Cần Kiệm, huyện Thạch Thất)
- Di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở chùa Một Mái, xã Sài Sơn, huyện Quốc Oai.

4. Phương pháp nghiên cứu

Khóa luận sử dụng các phương pháp nghiên cứu:

- Phương pháp luận của CNDV Biện Chứng và CNDV Lịch sử
- Phương pháp nghiên cứu liên ngành như: Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa, Sử học, Bảo tàng học, Mỹ thuật học...
- Phương pháp khảo sát điền dã tại các địa danh để phỏng vấn, ghi chép, quan sát, mô tả, đo vẽ, chụp ảnh...

5. Bố cục khóa luận

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và Phụ lục, Khóa luận gồm ba chương:

Chương 1: Vài nét về địa lí, nhân văn và tình hình xã hội sau cách mạng tháng Tám của những huyện phía Tây nam Hà Nội

Chương 2: Các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống Pháp ở một số quận, huyện phía Tây nam Hà Nội

Chương 3: Bảo tồn và phát huy giá trị các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những ngày đầu kháng chiến chống Pháp ở một số quận, huyện phía Tây nam Hà Nội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Bác Hồ với Hà Tây* (2006), Ban Chấp Hành Đảng Bộ tỉnh Hà Tây.
2. *Chủ tịch Hồ Chí Minh với công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc*, (2003), Nxb Công An Nhân Dân.
3. Đặng Văn Tu, Nguyễn Tá Nhí (2007), *Địa Chí Hà Tây*.
4. *Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh* (2003), Nxb Chính trị Quốc gia Hà Nội.
5. *Hồ Chí Minh biên niên tiểu sử* (T1-2) (1995-1996), Nxb Chính trị Quốc gia Hà Nội Lịch sử Đảng bộ Hà Tây.
6. *Hồ Chí Minh Danh nhân văn hóa* (T1-2) (2000), Nxb Lao Động Hà Nội .
7. *Hồ Chí Minh những sự kiện* (1990), Nxb Thông tin lý luận, Hà Nội
8. *Hồ Chí Minh toàn tập* (T.1-2) (2002), Nxb Chính trị Quốc gia Hà Nội.
9. *Hồ Chí Minh: Tiểu sử sự nghiệp* (2001), Nxb Chính trị Quốc gia Hà Nội.
10. *Hồ sơ di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Vân Canh (Hoài Đức)*, Ban Quản lý di tích danh thắng Hà Nội.
11. *Hồ sơ di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Vạn Phúc (Hà Đông)*, Ban Quản lý di tích danh thắng Hà Nội.
12. *Hồ sơ di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Xuyên Dương (Thanh Oai)*, Ban Quản lý di tích danh thắng Hà Nội.
13. *Hồ sơ di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Cần Kiệm (Thạch Thất)*, Ban Quản lý di tích danh thắng Hà Nội.
14. *Kỷ yếu hội thảo 60 năm ngày Bác Hồ ra lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến 19/12/1946- 19/12/2006*, Sở Văn Hóa- Thông Tin Hà Tây.
15. *Lịch sử Việt Nam* (1971), Nxb Khoa Học Xã Hội, Hà Nội.

16. ***Luật di sản văn hóa và nghị định hướng dẫn thi hành***, Nxb Chính trị Quốc gia Hà Nội (2002)
17. ***Luật di sản văn hóa và văn bản hướng dẫn thi hành***, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội (2006).
18. Nguyễn Thị Huệ (2008), ***Cơ sở bảo tàng học***, Trường Đại học Văn Hóa Hà Nội, Nxb Đại học Quốc Gia Hà Nội
19. Trịnh Thị Minh Đức, Phạm Thu Hương (2007), ***Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa***, Trường Đại học Văn Hóa Hà Nội.
20. ***Tìm hiểu lịch sử Đảng Cộng Sản Việt Nam qua các Đại hội và Hội nghị Trung ương 1930-2002***, (2002), Nxb Lao Động, Hà Nội.